

جستار اداره شورائی جامعه

پدیدار شدن مقوله شورا به مثابه ساختار نوینی برای اداره جامعه به انقلاب بورژوا دموکراتیک مشروطه سلطنتی انگلستان و جنگ داخلی در سالهای ۱۶۴۸-۱۶۴۱ برمی گردد. برمتن کشمکش بین استبداد چارلز اول و پارلمان دو گرایش "برابری خواهان، Levellers(۱)" و "گودال کنان، Diggers"(۲) ظهور کردند.

جرالد وینستلی رهبر گودال کنان می گفت: "زمین از آن کسی است که در آن کشت می کند"، مظهري از آرمان اشتراکی یا کمونیستی پیش از اینکه در نیمه اول قرن نوزدهم کارگران پاریس نمادش باشند. وقتی شورای سربازان و افسران جزء در جریان انقلاب تشکیل گردید ارتباط نزدیکی با بخش غیر نظامی هر دو جنبش گودال کنان و برابری خواهان دایر کردند. در پی پیروزی نظامی پارلمان بر پادشاه، پارلمان انگلستان ترسان از رادیکالیسم ارتش، تلاش کردند با چارلز شکست خورده سازش کرده و ارتش را منحل و یا برای جنک به ایرلند گسیل کنند. شورای سربازان و افسران مادون مقررات سلسله مراتب نظامی را زیر سؤال برده و بحث و مجادله بین آنها و ژنرالها در کلیسای پاتنی در غرب لندن برای دموکراتیزه کردن جامعه رخ داد... دو قرن بعد، در اواخر سال ۱۸۷۰، کمون، در حقیقت شورای پاریس، اولین ساختار شرکت مستقیم مردم در اداره جامعه را بشارت داد. کمیته اجرائی کمون از سوی مردم شهرداری های نواحی مختلف پاریس انتخاب شدند و به مردم شهرداری ها پاسخگو.

تا برآمد کمون، دولت های سرمایه داری فرانسه اختیارات مدیریت شهرداری های کشور را تعیین می کردند، شهرداری ها تابع تصمیمات دولت مرکزی و نهادهای سلسله مراتبی با قدرت اجرائی از بالا به پایین بودند. تحول شهرداری های پاریس از نهادهای سلسله مراتبی به ارگان های قدرت مستقیم مردم شهرداری های پاریس در انتخاب و عزل نماینده ها، سامانه شهرداری ها را از نهادهای ایستاده روی سر به سازه های روی پا دگرگون کرد. با این نوآوری، شهرداری های پاریس نفس وجود قدرت دولت مرکزی سرمایه داری را زیر سؤال بردند. ولی، اهمیت و جایگاه این استحاله و تلاش برای دگرپرسی شهرداری های گونه سرمایه داری به شهرداری ها یا کمون های از پائین درک نشد. مارکس در اثرش جنگ داخلی در فرانسه اقدامات کمون را برشمرد، ولی پدیده نوین تبدیل شهرداری های پاریس از ارگان های از بالا و پسند دولت سرمایه داری به ساختارهایی از پائین به بالا مورد توجه قرار نگرفت. آنچه بعدها سنت چپ شد، وارد کردن بخشی از اقدامات کمون در برنامه های سیاسی شان گردید، و نه اینکه از هر تلاش و فرصتی برای ذهنیت سازی و سازماندهی شهرداری ها یا کمون های محلات به مثابه قدرت مستقیم مردم بهره گیرند. (در خیزش وال ستریت نیویورک به سال ۲۰۱۱، در بیش از ۸۰۰ شهر آمریکا تظاهرات برگزار گردید، ولی به فکر کسی خطور نکرد، با برگزاری همایش در شهرداری ها، Local authorities، نماینده های را با خواست های معینی انتخاب کرده و به نیویورک گسیل کنند).

بعد از کمون، شورای پاریس و گذشت نیم قرن، در اواخر جنگ جهانی اول شوراهای کارگری و سربازان در روسیه، بخش شوراهای کارگران و سربازان در آلمان و تاسیس جمهوری شورائی مجارستان، شورای کارگران تورین و میلان ایتالیا و شورای کارگران کلاید سکاتلند ظهور کردند. ولی، به جز شوراها در روسیه، دیگر شوراها سرکوب شدند. در روسیه شوراها به زنده حزب کمونیست روسیه تنزل کردند.

شورا، Council، دارای دو خصلت: تشکلی دموکراتیک و ساختاری برای اداره مستقیم و برابر اجتماعی روستا، شهر، استان و کشور. دولت های سرمایه داری چه لیبرال و دیکتاتوربا سوء استفاده از سبجه دموکراتیک شورا و با دگرگونسازی محتوایش نهادهای اداره شهرداری ها- کمون، کامیونیتی، لوکل اتوریته- را سامان داده اند. در ۲۴ اکتبر ۱۹۴۵، تشکیل سامان ملل متحد با برگزاری جلسات سالانه و برقراری شورای امنیت دائم اعلام گردید. شورای امنیت شامل ۱۵ عضو و از این تعداد

۵ نماینده از کشورهای آمریکا، روسیه، انگلستان، فرانسه و چین حق وتو دارند. آخرین با خیزش میلیونی مردم سودان علیه دیکتاتوری عمر البشیر، چند نفر ژنرال سودانی شورای ژنرال ها را خبر دادند. این چند مثال نمادهائی تحریف شده از ساختار شورائی.

تاریخ شوراها در ایران

با پیروزی انقلاب بورژوادموکراتیک ایران، اولین قانون انجمن های ایالتی و ولایتی برگرفته از تجربه کشورهای غربی در تاریخ ۲۲ اردیبهشت سال ۱۲۸۸ به تصویب نمایندگان مجلس شورای ملی رسید. بیش از نیم قرن بعد، در سال ۱۳۴۱ رژیم دیکتاتوری شاه در فرایند اصلاحات ارضی و رشد سرمایه داری پیش نویس قانون تاسیس انجمن های ایالتی و ولایتی را در تاریخ ۱۶ مهر ۱۳۴۱ منتشر شد. آخوند ها به علمداری خمینی، ابوبکر البغدادی فدای ایران، شدیدن با پیش نویس قانون انجمن های ایالتی و ولایتی، وبا اصلاحات ارضی(۳)، دادن حق رای به زنان و همچنین تغییر سوگند از قرآن به کتاب مقدس(۴) مخالفت کردند.

دربرآمد خیزش علیه رژیم دیکتاتوری شاه، با تائید خمینی تشکیل شورای انقلاب غیبی در تاریخ ۲۲ دی ماه ۱۳۵۷ اعلام شد. سپس با به قدرت رسیدن جریان ایدئولوژی مذهب شیعه، شوراهای اسلامی با هدف تخطئه و از بین بردن شوراهای کارگران موسسات تولیدی- خدماتی طراحی شدند. گرچه، شوراها در کشورهای توسعه یافته "دموکراتیک" و دولت های دیکتاتوری نهادهائی با کاستی های گوناگون و از بالا سامان یافته اند، در جمهوری اسلامی داعش(۵)، اساس شوراهای اسلامی از بالا و شرط باورمندی به ایدئولوژی مذهب شیعه زشت ترین نمونه شوراهای را برز داد.

شوراهای اسلامی در موسسات تولیدی-خدماتی با تلاش کارگران به عنوان جزئی از دستگاه امنیتی رژیم مشروعیت شان را از دست داده، رسوا و بی اعتبار شده اند. ولی اعمال اختناق و سرکوب رژیم مانع از سامان یابی شوراهای کارگری در موسسات تولیدی-خدماتی گردیده است. باین همه، تلاش های فعالین کارگری فداکار برای سازمان دادن و بهم آمدن کارگران موسسات تولیدی-خدماتی در گونه هائی از تشکلات دموکراتیک از پائین همچنان ادامه دارد. سندیکای شرکت کارگران نیشکر هفت تپه، شورای هماهنگی تشکل های صنفی فرهنگیان سراسر کشور، اعلام موجودیت شورای بازنشستگان و مستمری بگیران ایران به تاریخ ۱۵ آبان ۱۳۹۷، سندیکای رانندگان شرکت واحد اتوبوسرانی تهران و حومه ... تلاش های ارزنده بخش های گوناگون طبقه کارگر ایران در سامان دادن تشکلات مستقل از دولت و به گونه ای ساختارهای از پائین و اینجا و آنجا با اشاره به اداره شورائی جامعه را می نمایانند.

شوراهای اسلامی شهر و روستا

برابر با قانون مصوبه شوراهای اسلامی، شوراهای اسلامی شهر و روستا در سال ۱۳۷۵، بطور جداگانه با رای مردم همان حوزه انتخاب می شوند. شورای هر استان از نمایندگان منتخب شوراهای شهرستان های تابعه هر استان تشکیل می شود. بلحاظ صوری شوراهای اسلامی شباهتی با چهارچوب های معمول ساختارهای شورائی دارند، ولی،

از منظر محتوا هیچ قرابتی با شوراهای واقعی. مضاف بر این، دستگاه های امنیتی رژیم به انحاء مختلف در فرایند انتخابات شوراهای اسلامی شهرو روستا دخالت می کنند. چند ماه پیش صلاحیت آقای وکیلی در انتخابات شورای شهر یزد به دلیل باورمندی به مذهب زرتشت مورد انتقاد شورای نگهبان، دستگاه تفتیش عقاید، رژیم واقع شد.

طیفی از مخالفان با رد کلیت رژیم، گفتن هر سخنی از شوراهای اسلامی شهر و روستا را مردود می شمارند. ولی، نفس وجود شورا در رژیم ج ا د، همانند ذهنیت مرسوم گفتن خدا حافظ، یک ذهنیت بسیار بدوی از سامان شورائی را تداعی می کند. در تعمیق ذهنیت و ادراک ژرف مردم فراگیر از شورا، درگشایش فضای آزاد، مردم محلات و شهرها خواهند توانست محتوای شوراهای اسلامی شهر و روستا را تخلیه و با مضمون واقعی شورا انباشت کنند. همچنین، به این نکته اشاره نمود که در همین شوراهای شهرو روستا مردم با طرح خواست های معینی برای بهبود محیط شان می توانند به نامزدهای معتمد و متعهد به انجام خواست هایشان در انتخابات شورای شهر رای دهند. نمونه های متعددی از حساسیت شرکت مردم در انتخابات شورای شهر مشاهده شده است که در بروز دخالت و تقلب عوامل رژیم اقدام به اعتراض کرده اند. مواردی از اعتراض مردم علیه اعمال نفوذ دستگاه های رژیم مانند ارومیه، مریوان و ایلام را یادآور شد.

یک تفاوت عینی بین سامان دادن تشکل های گوناگون در موسسات تولیدی- خدماتی و فراتر همچون شورای سراسری بازنشستگان و مستمری گیران با بر خورد به شوراهای شهر و روستا وجود دارد. در این دومی و در نبود شرایط لازم (۶) برای تشکیل شوراهای واقعی از پائین و مستقل از شوراهای دولتی شهر و روستا، مردم با هدف عملی شدن مشکلاتشان در شوراهای اسلامی شهر و روستا شرکت می کنند. نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شدین توسط شورای نگهبان، دستگاه تفتیش عقاید، کاملن غربال می شوند. گرچه، در خصوص انتخابات شوراهای شهر امکان دخالت عوامل رژیم وجود دارد، با این وصف، انتخابات شوراهای شهر حاکی است که در شهرهائی مردم نامزدهای مورد اعتمادشان را گزینیدند و علیه تقلب عمل رژیم اعتراض کرده اند. این شواهد نشان می دهند که در مواردی مردم با حساسیت در انتخابات شورا های شهر نوعی از دخالتگری از پائین را در شوراهای اسلامی کنش می کنند.

باید تاکید کرد شرکت هر چه بیشتر مردم با خواست ها و تعیین کاندیدهای معتمد در انتخابات شوراهای شهر، از یک سو، روحیه انفعال را چالش کرده و دخالت و تقلب در انتخابات را برای عوامل رژیم مشکل تر می کنند، از طرف دیگر، مردم فراگیر با شرکت شان در انتخابات شوراهای شهر با مطالبات معین و گزینش نامزدهای متعهد برای پیگیری و انجام خواست هایشان در شورای شهر، در دل ج ا د درجه ای از دموکراسی و کنش از پائین و اداره شورائی را تجربه می کنند. تصور کنید مردم فراگیر یک و بهتر چندین شهر با مطالبات معین و گزینش کاندیدهای متعهد برای بهین کردن شهرشان شرکت کرده و متحد و پیگیرانه از کاندیدهایشان پشتیبانی کنند، بی اغراق دخالت فراگیر مردم اعمال نفوذ عوامل محلی رژیم را خنثی خواهند کرد. یک استناد. مبارزه شجاعانه زنان علیه تحمیل حجاب، رژیم ضد زن جاد را به اندازه زیادی عقب زده است. سلیمان ملک زاده، جانشین معاون حقوقی و امور مجلس نیروی انتظامی ایران گفت: زنانی که بدون حجاب در معابر و انظار عمومی ظاهر شوند چندین بار هوشدار گرفته و در صورت تکرار دادگاهی شده و به حبس از ۱۰ روز تا ۲ ماه و یا از ۵۰ هزار ریال تا ۵۰۰ هزار ریال جزای نقدی محکوم خواهند شد"- دیگر خبری از شلاق زدن نیست. سلیمان ملک زاده اضافه کرد که نیروی انتظامی به عنوان ضابط عام "امروز نه با بدحجابی بلکه با بی حجابی برخورد می کند".

ذهنیت سازی اداره شورائی جامعه

در اعتراضات کارگران سندیکای شرکت نیشکر هفته تپه ۲۷ آبان ۱۳۹۷، اسماعیل بخشی در گردهمایی دزفول ندا داد: نان، کار، آزادی، اداره شورائی و بیش از ۵۰۰۰ نفر کارگر به ندایش جواب دادند، نان، کار، آزادی، اداره شورائی. این شعار

کارگران نیشکر فراتر از بعد همایش دزفول بس گسترده تر از طریق فضای مجازی اینترنتی پژواک یافت. سردادن شعار اداره شورائی عالی است، ولی باید از حد شعار فراتر رفت و درک عمیقی از پایه و اساس شورائی جامعه کسب نمود:

۱- ایران کشوری سرمایه داری است. اساس و بنیاد روابط سرمایه داری استثمار نیروی کار کارگر با نیت تصاحب ارزش اضافی و انباشت سرمایه است. سرمایه سیری ناپذیر باید رشد کند. هرکس که برای تامین معاش زندگی اش هیچ وسیله ای غیر از فروش نیروی کار فیزیکی/فکری نداشته باشد، کارگر و برده مزدی است. با این تعریف پزشکی که برای وزارت بهداشت و یا کلینیک های خصوصی کار می کند، کارگراست. تا سال ۲۰۱۵، بویژه در آمریکا و انگلستان و آژیه کارگر محو شد و همه میدل کلاس یا بورژوا شدند. ولی، از آنموقع که برنی سندرز از کارگر و سوسیالیسم دموکراتیک سخن گفت، در ادامه اش هم از کارگر و هم از سوسیالیسم اعاده حیثیت شد. اکنون واژگان کارگر، طبقه کارگر و سوسیالیسم گفتمان رایج در آمریکا گردیده است. سخن کوتاه، در شان و قدرت طبقه کارگر اینکه اگر یک روز کارگران شاغل در موسسات تولیدی-خدماتی اقدام به اعتصاب کنند کل چرخ جامعه سرمایه داری ایران از کار می افتد. ولی، اگر کل پزشکان ایران اعتصاب کنند در نهایت بخش بهداشت دچار اختلال می گردد.

اداره شورائی برابر جامعه یعنی اداره شورائی جامعه توسط مردم با هدف غائی لغو بردگی مزدی. تا بردگی مزدی از بین نرود سرمایه می ماند و نابرابری.

۲- درک از مفهوم صحیح دولت و اداره شورائی جامعه. دولت نه نهادی فراطبقاتی، بیطرف، خدمتگزار مردم و نه دستگاهی ازلی ابدی است. دولت دستگاه سلطه یک طبقه علیه طبقه دیگر و مردم عام است. حتی چپ ترین دولت سرطان قدرت مستقل از مردم را پرورش می دهد. نمونه اش "روسیه شوروی". پدیدار شدن دولت به زمانی حدود ۵۵۰۰ سال پیش برمی گردد. و حال آنکه جوامع کمونی بی طبقه و بدون دولت بر اساس مادر سالاری و احترام و الا به زنان با برابری اجتماعی، همبستگی و معیار اخلاق اجتماعی صدها هزار سال قدمت داشته است. با انتقال قهری مادر سالاری به پدر سالاری یا مردسالاری و ظهور دولت، نابرابری، جنگ، تجاوز، برده داری، تنزل موقعیت زنان به آلت عیش مرد... از آن زمان خصلت دولت را همچون دی ای ان، DAN، انسان تا به امروز بر تمام جوامع طبقاتی چه پروژه اروپائی برده داری، فئودالیسم و سرمایه داری و چه وجه تولیدهای قاره های دیگر کوبیده است.

۳- مردسالاری. همه جا با سایه روشنی های کم و بیش حکومت های سرمایه داری مردسالاری اند. هر روز در اقصی جهان زنان را می کشند، به زنان تجاوز می کنند، خشونت خانواده از سوی مرد بیداد می کند. جاد در ردیف نمونه های بسیار غیر انسانی و خشن مردسالاری را نمایندگی میکند. سنت مردسالاری طبقه کارگر را دو شقه نموده است. مرد کارگر زنش را نه همپیوند درد و رنج و استثمار و میدان مبارزه طبقاتی بلکه زن خانه دار می بیند. مردسالاری برتری مرد را توجیه و تمکین زنان به برتری مرد را ذهنیت سازی می کند.

۴- ایدئولوژی های سکولار و ایدئولوژی مذهب، سیاست و فرهنگ روابط سرمایه داری. در ابتدا بگویم ایدئولوژی مذهب شیعه جاد در خدمت روابط سرمایه داری است. جاد با استفاده از ایدئولوژی مذهب شیعه بهشت واقعی برای سرمایه دار ها و جهنم راستین برای طبقه برده مزدی فراهم کرده است. نقد ایدئولوژی ها، سیاست ها و ذهنیت های سرمایه داری های به اصطلاح سکولار و جاد جزء مکمل آگاهی از سوخت و ساز اداره شورائی جامعه است. خم شدن یک سو به مبارزه اقتصادی طبقه کارگر- در حقیقت سازمان دادن بخشی از کارگران شاغل مرد و حذف کارگران زن - و نادیده گرفتن سیاست، فرهنگ و ذهنیت های گوناگون جامعه سرمایه داری ضعف کلان چپ بوده است.

۵- اکولوجی یا بوم زیست. دکارت این حکم را بیان کرد: من فکر می کنم، پس من هستم. بورژوازی به شتاب این حکم نادرست دکارت را قاپید. در عرصه بوم زیست بورژوازی شد سوبجکت و طبیعت اوبجکت. با حکم دکارت سرمایه داری مجاز شد تا

امروز این ابجکت، طبیعت، را برای هدف نامیمون تولید برای سود تخریب کند. جاد همان رفتار سرمایه داری جهان را با گستاخی بر سر طبیعت ایران وارد کرده است.

۶- دموکراسی، پرورش روحیه همبستگی و یادگیری و یاد دادن اخلاق اجتماعی، حق بیان، نوشتن، انتقاد و حق تشکل، لغو اعدام ووو

برای پرورش ذهنیت سازی از اداره شورائی جامعه سزاوار است موضوعات برشمرده در بالا و هر موضوع محوری از قلم افتاده نقد و تدقیق گردیده و با بهره گیری از فضای مجازی، منازل کارگری و هر شکاف و فضای ممکن تبلیغ و ترویج گردند. با این نگرش ذهنیت ضد جاد ضد سرمایه داری در جامعه ایران جوانه خواهد زد.

مراد عظیمی

۲۰۱۹/۰۵/۳۰

ملاحظات

۱- "قرارداد مردم" "برابری خواهان، لولرها" بن پایه قرارداد "ژان ژاک روسو" قانون اساسی آمریکا، دول دیگر و منشور حقوق بشر سازمان ملل گردید. قرارداد مردم شرط داشتن دارائی برای شرکت در انتخابات پارلمان و سیستم گنبدیده تقسیم کشور برای انتخاب نماینده را مردود می شمرد، و دوره انتخابات پارلمان را به یک سال کاهش می داد و غیره.

مروجین، آژیتاتورهای، سربازان و افسران مادون با حمایت فعالین غیر نظامی سندی را برای بحث با ژنرال ها در کلیسای پاتنی ارائه دادند که تا آن زمان بی سابقه بود:

- وجدان آزاد در انتخاب مذهب (این حق هرکسی است که خدایش را پرستش کند و نه فردی یا نهادی انحصار طریق پرستش را داشته باشد).
- لغو سربازی جباری (چونکه برای اعلام جنگ همیشه ثروت و امکانات در اختیار پارلمان بوده است، هرگز نباید مردم را وادار به جنگ کرد- هم اکنون وجدان های آگاه با امتناع از رفتن به جبهه جنگ به عنوان خائن به وطن مجازات می شود)
- عفو عمومی برای تمام کسانی که در جنگ داخلی در هر دو جبهه جنگیدند.
- قوانین پارلمان نباید به سود فردی، بلکه برای همه بطور برابر اجرا گردد. نباید برپایه شغل، تملک، خصیصه، درجه، تولد یا محل زندگی بین مردم فرق گذاشت.
- پارلمان نباید قوانینی زیانبخش به سلامتی یا رفاه مردم تصویب کند. "کتاب برابری خواهان و بحث پاتنی"، انتشارات ورسو، سال ۲۰۰۷، با مقدمه جفری رابینسون حقوق دان حقوق بشر بین المللی

۲- در اول آوریل سال ۱۶۴۷ جرال وینستلی و هواداران اش گودال کنان زمین های عمومی یا اشتراکی را در سنت جورجس هیل ساری بدست گرفتند. گودال کنان کولونی های دیگری در باکمشایرو نورثامتون شایر ساختند. هدف گودال کنان این بود که زمین ها را کاشته و مواد غذایی را به هرکسی که به آنها می پیوست، مجانی توزیع کنند. زمین داران از اقدام گودال کنان هراسیدند و در سال ۱۶۵۰ با تشکیل مزدوران گودال کنان را شکست داده و کولونی شان از بین بردند. جرال وینستلی در یکی از نوشته هایش در سال ۱۶۵۲، بحث می کرد

که اساس اجتماعی مسیحیت مالکیت خصوصی و کارمزدی را لغو می کند... با تکیه بر انجیل، جerald وینستلی یک جامعه کمونیستی با ساختار غیر سلسله مراتبی را مد نظر داشت. ویکی پدیا

۳- شاید بی مناسبت نباشد، اینکه هدفاز اصلاحات ارضی چیست، یکی دوکلمه حرف زد. تاریخن اصلاحات ارضی بدو گونه، اصلاحات ارضی انقلابی از پائین گونه فرانسه و از بالا شق پروسی. ولی سرانجام هر دو چیزی جزء سلب مالکیت از دهقان و دگرگونی اش به کارگر، یا برده مزدی نبوده است.

۴- تغییر سوگند از قرآن به کتاب مقدس اقدامی صحیح بوده وبه شهروندان غیر مذهب شیعه بویژه بهائی ها فرصت شرکت در کنش های اجتماعی مانند انتخابات مجلس را اعطا می کرد.

۵- انتساب صفت داعش به جمهوری اسلامی بی جانیت. مگر اینها سنگرسار نکردند، یا چندین هزار زندانی عقیدتی را بیرحمانه قتل عام نکردند ووو.

۶- برای نقد شوراهاى موسسات تولیدی- خدماتی، علاقمندان به نوشته "بازنگری شکست انقلاب ۱۳۵۷ از مراد مراجعه کنند.

۶- نمونه های متنوعی از کنش های از پائین، نظیر فعالان محیط زیست، فراهم کردن مکان زیست به زنانی که با خشونت در منزل مواجه می شوند، یاری به کودکان خیابانی؛ آخرین زن جوانی در کرمانشاه کتابخانه سیار دایر کرده، تعدادی کتاب را با خود برده و به دخترها کتاب می خواند. با داشتن حساسیت اجتماعی دختر و پسران جوان می توانند ابتکارهای اجتماعی گوناگونی را کنش کنند. در همه کشورها فوتبال پرطرفدار است. اگر پسران دوستدار فوتبال سنت زشت مرد سالاری را چالش کرده و اعلام کنند اگر ممنوعیت ورود دخترها برای تماشای فوتبال برچیده نشود آنها تماشای مسابقات را تحریم خواهند کرد، تصور کنید چه خواهد شد.